

La situació del personal i la professió docent en el món 2021

Resum executiu

Greg Thompson

Setembre de 2021

La situació del personal docent

La situació del personal docent continua generant preocupació en moltes jurisdiccions. El personal educatiu és conscient que tenir les mateixes qualificacions o nivells de formació que altres professions no comporta gaudir del mateix estatus, a pesar que ensenyar i facilitar l'aprenentatge és un treball complex que requereix una sèrie de coneixements especialitzats significatius. Aquest informe es va encarregar amb el propòsit d'analitzar la situació de la professió docent en els tres anys posteriors a l'informe de 2018. En lloc de limitar-se simplement al mateix àmbit que l'informe anterior, es va animar que aquest estudi continués posant l'accent en la situació, la remuneració i les condicions del personal docent, i que al mateix temps respongués a les qüestions actuals més urgents. Enmig de la pandèmia mundial de COVID-19, preocupats per les repercussions que estava tenint en les comunitats escolars en general i en la força docent en particular, es va plantejar que l'estudi inclogués com a labor fonamental recollir les perspectives dels sindicats de tot el món respecte a l'impacte de la COVID-19.

El tercer informe de la Internacional de l'Educació sobre la situació del personal i la professió docent en el món hauria de llegir-se juntament amb els dos primers per a entendre els matisos i fer-se una idea més esclaridora de la situació del personal docent en tot el planeta.

L'enquesta constava de 69 preguntes, que incloïen una mescla de respostes obertes, breus i d'escala Likert. Es va posar a la disposició dels 384 membres de la Internacional de l'Educació en 2020 a través d'un enllaç web. En total, 128 participants —un 33,3 per cent de tota la filiació de la Internacional de l'Educació— van fer un esforç substancial per respondre al qüestionari.

Cal assenyalar que les dades recopilades en aquesta enquesta mostren les percepcions i els punts de vista dels dirigents de sindicats/ associacions i, com a tals, no haurien de considerar-se com a propis del personal docent. No obstant això, és de gran utilitat recaptar les opinions d'aquelles persones que estan més íntimament relacionades amb qüestions com la remuneració, les condicions i el treball del personal docent a nivell nacional per a conèixer la situació del personal docent en determinades societats. Els dirigents sindicals són triats per les seves afiliacions perquè representin les seves opinions i defensin la professió en una jurisdicció concreta. Les seves perspectives no deixen de ser extraordinàriament valuoses i instructives.

Els sindicats de docents han indicat alguns factors que estan afectant de manera negativa a la situació del professorat des de l'any 2018 (moment en què es va redactar l'últim informe):

- La majoria dels sindicats han observat que la imatge del personal docent que ofereixen els mitjans de comunicació no és positiva. També consideren que els governs podrien fer més esforços per a presentar al personal docent de formes positives.
- La preocupació per l'augment de la precarietat laboral del personal docent continua en moltes jurisdiccions. Això fa que la gent jove no consideri la professió docent com una opció professional atractiva.
- La majoria dels sindicats han mostrat preocupació sobre el relleu generacional del personal docent,

una qüestió preocupant en algunes jurisdiccions a causa dels alts nivells de desgast del professorat en actiu.

Aquest desgast està relacionat amb factors del lloc de treball, com la falta de suport, la falta de progressió en la carrera professional, les insostenibles càrregues de treball i els salaris baixos en comparació amb altres professions.

- Persisteix la preocupació sobre el fet que el desgast i la falta de joves que desitgin accedir a la docència està conduint a la contractació de personal no qualificat.
- La majoria dels sindicats indiquen que els preocupa que els salaris siguin tan baixos, que les condicions es deteriorin, que les infraestructures de suport a l'ensenyament i l'aprenentatge no constitueixin una prioritat per a la inversió pública i que, sobretot, les condicions de treball del personal docent hagin empitjorat en els últims tres anys. Un factor clau és l'augment de la càrrega de treball del personal de direcció, docent i de suport educatiu.
- La deterioració de les condicions ha fet que molts sindicats es preocupin pel benestar dels seus afiliats a causa de l'estrès d'un treball més complex i al fet que cada vegada s'espera més del professorat.
- Molts sindicats consideren fonamental comptar amb un desenvolupament professional continu rellevant, de fàcil accés, que respongui a les necessitats actuals, que pugui realitzar-se durant l'horari de treball i que es proporcioni de manera gratuïta.
- La privatització continua generant preocupació, particularment en jurisdiccions on els governs han externalitzat la gestió de les escoles públiques a entitats empresarials.

L'impacte de la COVID-19

- *L'informe* de la UNESCO sobre les conseqüències del tancament de les escoles

(2020) indicava i que la pandèmia de COVID-19 estava provocant estrès entre el personal docent, ja que les classes passaven a impartir-se en línia i això comportava moltes hores extra de treball per part del professorat. D'altra banda, aquest treball en línia es veia afectat per problemes d'infraestructura, com l'accés de l'alumnat i el professorat a equips informàtics, programes, Internet, etc. Les respostes dels sindicats participants donen suport a les conclusions de la UNESCO i indiquen que els seus membres han experimentat un important estrès laboral durant els períodes de tancament degut a la necessitat de passar a l'ensenyament en línia, l'accés desigual a l'aprenentatge en línia i el temor per la seva salut i seguretat quan les escoles havien d'impartir classes presencials. Els problemes d'estrès i benestar entre els professionals de l'ensenyament van continuar després dels períodes de tancament perquè l'augment continu de la càrrega de treball al qual s'enfrontava el personal de direcció, el professorat i el personal de suport educatiu s'havia convertit en la "nova normalitat". En particular, alguns factors rellevants van ser: el fet de ser responsable de recuperar l'aprenentatge perdut, la necessitat d'atendre més estudiants a causa dels canvis de plantilla i de personal i el cost personal a causa de la COVID-19.

- Durant la pandèmia es considerava que l'estatus del personal docent s'havia mantingut o havia millorat lleugerament. Probablement es devia als missatges del govern en els quals s'elogiava al professorat per l'èxit del ràpid canvi a l'ensenyament en línia o com a herois que mantenien les escoles obertes. A més, l'ensenyament en la llar va fer entendre als pares i mares el repte que suposa guiar als nens i nenes a través dels plans d'estudi i oferir-los oportunitats d'aprenentatge i l'experiència necessària per a dur a terme totes les activitats diàriament. No obstant això, 32 de les 113 respostes (un 28,3 %)

indicaven un empitjorament de l'estatus del personal docent a conseqüència de la pandèmia de COVID-19. Les respostes ampliades suggereixen que aquest deteriorament estava relacionat amb la imatge del professorat en els mitjans de comunicació com a "vagues" o "mandrosos" per expressar la seva preocupació per mantenir les escoles obertes o reobrir-les durant la pandèmia, especialment quan no es disposava de mesures de protecció adequades en el lloc de treball ni a equips de protecció individual.

- La COVID-19 va tenir un impacte extraordinari en la càrrega de treball. La càrrega laboral va augmentar de forma significativa durant el tancament de les escoles, molt probablement a causa del redisseny dels plans d'estudi i aprenentatge per a permetre l'ensenyament en línia. És preocupant que aquest augment de la càrrega de treball no canviés una vegada que es van tornar a obrir els centres educatius.
- Quan van acabar els tancaments, la càrrega de treball va continuar pujant, possiblement a conseqüència de les retallades pressupostàries, els comiats de personal o la necessitat d'intentar recuperar el temps d'aprenentatge i les avaluacions que no s'havien realitzat. El Grup del Banc Mundial ha estimat que els pressupostos per a l'educació s'han reduït en un 65% als països amb ingressos mitjans i baixos, i un 33% als països amb ingressos mitjans-alts i alts.
- Com a resultat de la COVID-19, molts i moltes docents amb contractes ocasionals i de curta durada no van cobrar els seus salaris durant els tancaments. Aquest va ser particularment el cas del personal docent de les escoles privatitzades de la regió africana de la Internacional de l'Educació.

En general, la situació del personal docent segueix en un estat d'incertesa. Els advertiments de l'informe de 2018 relacionats amb el salari, les condicions, les pressions de rendició de comptes i la

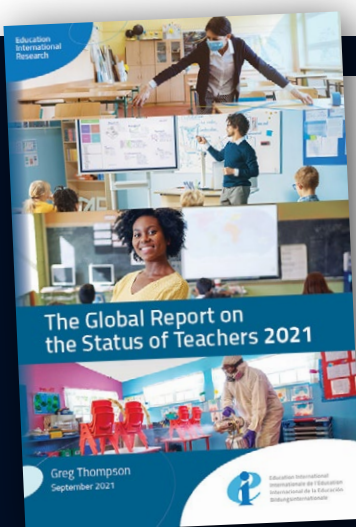
imatge que es dóna del personal docent en els mitjans de comunicació continuen sent temes que preocupen els sindicats en 2021. Les dades han deixat clar que s'ha perdut una oportunitat crucial. Els sindicats consideren que el desastrós impacte de la COVID-19 pot explicar-se, en part, com una exacerbació de les desigualtats ja evidents en els sistemes educatius, provocada per la falta de finançament, els efectes perjudicials d'una configuració política mal pensada i la falta d'un compromís significatiu amb una professionalitat intel·ligent.

El repte continua sent replantejar la qüestió de la situació del personal docent perquè, en tres anys, no seguim amb les mateixes preocupacions, amb alguna petita millora, si és que es produeix. L'informe de 2021 esmenta els mateixos reptes per a la situació del personal docent que l'informe de 2018. Postergar els problemes és una cosa que els governs i els actors de la política mundial saben fer molt bé. Els sindicats sempre defensaran als seus membres en qüestions com els salaris, les condicions i el benestar, i hem d'animar-los a seguir aquest camí. No obstant això, és difícil fer recomanacions perquè les necessitats específiques i les realitats estructurals de cada sistema educatiu són diferents.

En resposta al problema de la situació del personal docent, una possible acció és que els sindicats i les seves afiliacions apostin

i advoquin per una professionalitat que reconegui les aptituds i els coneixements especialitzats que el personal docent té i pot aportar als sistemes educatius. Hem de passar de la "responsabilització" a formes més significatives d'autonomia educativa. Aconseguir una concepció de l'autonomia del personal docent que tingui sentit és un procés que portarà temps, i és important que els sistemes educatius s'assegurin de que es disposa del temps necessari, en benefici de tot el seu personal. Una professionalitat que ofereixi formes d'autonomia que (a) requereixin que el personal educatiu dediqui el seu temps a tasques no docents —com les associades a la gestió d'un negoci— i/o (b) comportin una major càrrega de treball, un major estrès i la retirada de recursos i suport fonamentals, farà que es redueixi la qualitat de l'educació que es pot impartir.

La professionalitat intel·ligent proposa que el personal educatiu, el personal de direcció i els representants de sindicats i associacions que han triat, sempre siguin participants dels diversos processos i mecanismes que, segons els sistemes, milloren l'educació. L'educació (en tots els nivells) sempre serà una professió mediada per l'Estat, però existeixen possibilitats per aconseguir una inclusió més significativa d'aquesta. I això, si es planteja com l'objectiu de la professionalització, podria millorar la situació del personal docent en tots els sistemes educatius.

La investigació de Greg Thompson està disponible (en anglès) aquí:

<https://eiie.io/StatusOfTeachers2021E>

Education International
Internationale de l'Éducation
Internacional de la Educación
Bildungsinternationale

www.ei-ie.org
#unite4ed